

-ANI- WANJU MACSABAL SERAMİK MÜZESİ DUVAR SERAMİĞİ

Hüseyin ÖZÇELİK

*Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü,
hsynozlk(at)gmail.com*

ÖZ

Anahtar kelimeler:

*Müze, Seramik,
Duvar Seramiği*

Ulusların kültürel birikimlerinin oluşmasına önemli katkılarda bulunan müzeler, içinde yer alan eserlerle bulundukları zaman dilimine tanıklık ederken aynı zamanda, çağının sanat akımının en önemli belgelerini barındırırlar. Müzelerde bilim ve sanatın çeşitli konularında eserlerin bir arada sunulduğu gibi, sadece tek bir konuyu içeren eserlerde sergilenebilir. Sanat müzeleri özelinde seramik müzelerinin de bu amaçlara hizmet eden özel alanlar olarak oluşturulduğu gözlenir. Bu müzelere örnek olarak 2013 yılında Kore'nin Wanju şehrinde kurulan Macsabal Seramik Müzesi gösterilebilir. Bu çalışmada, müze giriş kapısının üzerindeki alınlığa yapılan duvar seramiği konu edilmiştir.

-MEMORIAL- THE WALL TILE OF WANJU MACSABAL CERAMIC MUSEUM

ABSTRACT

Keywords:

*Museum, Ceramic,
Mural*

The important contributors to the formation of the cultural accumulation of the nations are the most important documents of the art movement of the age while at the same time witnessing their time with the Works contained therein. Artifacts can be exhibited; as well only in a single theme, as are varies Works of science and art in museums. It is observed that ceramic museums are created as private spaces that serve these purposes in particular for art museums. An example of this is the Macsabal Ceramic Museum, founded in 2013 in Wanju, Korea. In this study, the wall ceramics made on the pedestal on the entrance of the museum were discussed.

Giriş

Müzeler, TDK sözlük tanımı ile “Eski eserlerle, sanat ve bilim eserlerinin konulduğu ve sergilendiği yer veya yapı” olarak tanımlanır. Bu yapılar, kamu kuruluşları olabilirler gibi özel kuruluşlar veya vakıflar da olabilirler.

Doğa nesnelerini ve sanat yapıtlarını saklama geleneği eski olmakla birlikte, müzecilik kavramı 18. yy 'da ortaya çıkmıştır. Konuya bilimsel yaklaşım ise ancak 20.yy 'da, teknolojinin katkısıyla gerçekleşmiştir. Toplama ve saklamanın ötesinde koruma, onarım, sınıflandırma, sergileme gibi sorunlar müzeciliğin önemle eğildiği konulardır. Müzeler insan soyunun nasıl ilerlediğini, doğal olayların nasıl oluştuğunu, aile yaşamının nasıl örgütlendiğini, sanat tekniklerinin, kültür ve uygarlığın nasıl geliştiğini en etkili anlatım yöntemleriyle açıklamaya çalışır (Britannica, 2010, s. 361).

Bu mekânlar; bir medeniyet göstergesi olarak kabul edilir ve ulusların kültürel birikimlerinin oluşmasına önemli katkılarda bulunurlar. Müzede yer alan sanat eserleri aynı zamanda bulundukları zaman dilimine tanıklık eden, çağının sanat akımının en önemli belgeleri olarak da kabul edilirler.

Modernliğin kuruluşunda müzenin rolü yaşamsaldır: Evrensellik ve bireysellik müzede canlandırılır; ulusa, devlete ve kamuya ait düşünceler müzede cisimleşir; yurttaş müzede terbiye edilir; akıl ve tarih müzede sahnelenir; sanat ve sanat tarihi burada 'icat' olunur (Artun, 2018).

Müzelerde, Bilim ve sanatın çeşitli konularında eserlerin bir arada sunulduğu gibi sadece tek bir konuyu içeren eserlerde sergilenebilir. Sanat müzeleri özelinde seramik müzelerinin de bu amaçlara hizmet eden özel alanlar olarak oluşturulduğu gözlenir. Bu müzeler dünyanın birçok ülkesinde kurulmuştur. Bunlara örnek olarak; Avustralya'da Ulusal Avustralya Seramik Müzesi, Belçika'da Musée de la Céramique, Brezilya'da Museo Casa, Kanada'da Gardiner Müzesi, **Çin**'de Pekin'in Mumingtang Antik Porselen Müzesi, Liuwan Antik Boyalı Çömlek Müzesi, Çin arkeolojik buluntu yeri Teracotta Ordusu, **Çek** Cumhuriyeti'nde Çek porselen müzesi, Fransa'da Sèvres - Cité de la céramique, Almanya'da Zwinger Müzesi, İran'da Tahran Züccaciye ve Seramik Müzesi, İtalya'da Faenza Uluslararası Seramik Müzesi, Japonya Ibaraki, Bizen, Kyoto, Arıta (Kyushu) Seramik Müzesi, Güney Kore'de Gyeonggi Seramik Müzesi, Gwangju, Icheon Dünya Seramik Merkezi, Rusya'da Devlet Seramik Müzesi, Tayvan'da Taipei County Yingge Seramik Müzesi, Birleşik Devletlerde Amerikan Seramik Sanatı Müzesi ve Türkiye'de Çanakkale Seramik Fabrikaları Seramik Müzesi gösterilebilir. Bu müzelere eklenen son örneklerden biri de 2013 yılında Kore'nin Wanju şehrinde kurulan Macsabal Seramik Müzesi'dir. Bu müze oluşturma fikrini, uzun yıllar uluslararası birçok katılımcının beraberinde getirdiği eserler ve etkinlik boyunca ürettikleri seramik eserlerin varlığı oluşturur. Macsabal seramik sempozyumu da ismini Kore seramik geleneğinde yer alan bir kullanım eşyasından alır. Bu, yemek kültüründe kâse olarak kullanılan seramik objenin adıdır. Hemen hemen her yıl tekrarlanan sem-

pozium için 2013 yılında Kore'nin Wanju şehri seçilir ve yerel yönetimce Samyemi adı verilen kültür kompleksi içinde eski bir tren istasyonunu müzeye dönüştürme kararı verilir. En verimli Macsabal buluşmasının gerçekleştirilmesi amaçlanan etkinlik çerçevesi içinde, aynı zamanda yöreye özgü geleneksel fırın yapılması ve müze oluşturma fikrinin, planlanan etkinliğin önemini daha da artıracak olması açısından değerli olduğu kararı verilir. Bu proje için Macsabal Sempozyumları düzenleyicisi seramik sanatçısı Yong Moon Kim görevlendirilir. O sırada Türkiye'de Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü'nde eğitim vermek amacı ile bulunan Yong Moon Kim bizlere bu projeden bahsetti ve destek istediğini belirtti. Ben de bu konuda kendisine destek olabileceğimi söyledim. Bu kararımdan dolayı mutlu olduğumu, bunun etkinliğe ve projeye olumlu katkıları olacağını belirtti. Düzenlenecek olan 15. Macsabal Etkinliğinde beni davetli sanatçı olarak görmek istediğini söyledi. Daha önce Hacettepe Macsabal fırınının baca kısmının inşasında birlikte çalışmış olmamız, sorunlar karşısında çözüm önerilerim ve çalışma disiplini kendisini etkilemiş olacak ki bu kararım onu oldukça mutlu etmişti. Ayrıca, Türkiye'den gelecek öğrenci gurubunu bu çalışma için koordine etmem konusunda da destek istediğini belirtti. Ben de kendisine bu etkinliğe katılacağımı, gerekli desteği vereceğimi söyledim. Yeni bir yapılanma, yeni bir oluşum ve her şeyin ilk olacak olması bende buraya kalıcı bir iz bırakma düşüncesini doğurdu. Yong Moon Kim'e bir hedefimin olduğunu, bunu gerçekleştirmek istediğimi söyledim. Bu hedefimin, yoğun ve etkin olması düşünülen 2013Wanju Macsabal Seramik Sempozyumu için müze kararı verilen mekâna bir duvar seramiği yapıp orayı taçlandırmak ve kalıcı bir eser bırakmak isteğim olduğunu ilettim. Bunu komiteye ileteceğini söyledi. Görüşmelerden sonra bu fikrin kabul gördüğünü böyle bir eserin yapımının ve müzeye monte edilmesinin olumlu karşılandığını söyledi. Böylelikle benim için süreç başlamış oldu.

Wanju Macsabal Fırını Yapım Süreci

Bütün bu gelişmelerden sonra hayallerimiz ve projelerimiz için 8 Temmuz 2013 tarihinde öğrenci grubuyla Kore yolculuğuna başladık ve 9 Temmuz sabahı Kore'ye ulaştık. 57 günlük Kore maceramız böylelikle başlamış oldu. Proje için Türkiye'den gelen öğrenci gurubu ve orada bizimle birlikte çalışma yapmak için gelen Koreli seramik sanatçıları ve Koreli öğrencilerin katılımıyla çalışmaya başladık. İlk işimiz fırın inşası idi. Önce 4-5 gün süren fırın altyapısının tamamladık, hesaplamalarımızı yaptık, ölçtük biçtik ve 15 Temmuz'da ilk tuğlayı zemine koyarak başladık. Sıkı bir çalışma sonrası ara vermeden ve planlı hareket ederek 24 Temmuzda fırın inşasını tamamladık. Çalışma disipliniz, konuya

konsantre olmamız ve kararlı adımlarımız bizi mutlu sona ulaştırdı. Amacımız tekti. Bir planımız vardı ve onu kısa sürede gerçekleştirecektik. Öyle de yaptık; Önce birlik olduk, gücümüzü gördük, neleri nasıl yapacağımızı tarttık, işe koyulduk ve bitirdik. Biz Korece bilmiyorduk onlar da Türkçe... Çalışırken birbirimizi izledik, çalışma dilimizi anlamaya çabaladık, çözdük... Bir dil bulduk; göz dili, ezberlerimizi paylaştık her adım kolaylaştı. Biz onlara baktık onlar bize, en iyi yapan geçti işin başına ve saat gibi tıkr tıkr işledik, birbirine kavuşturduğumuz ateş tuğlalarının birleşerek koskoca bir fırın yapısı haline geldiğini, getirdiğimizi izledik... Doğru yer, doğru hesap, olağanüstü ekip... Kaynaşarak, yardımlaşarak ve en önemlisi paylaşarak projemizi bitirdik. Sonuç muhteşem... Bu kadar kısa zamanda bunu yapmak ve ortaya çıkarmak büyük takdir topladı. Koreli sanatçı dostlar ve öğrenci arkadaşlar da bu işte bizimle beraber değerli bir çalışmanın altına imzalarını attılar ve büyük bir dayanışma örneği gösterdiler

Duvar Seramiği Projesi Tasarım Süreci

Fırın inşasını bitirdikten sonra sıra duvar seramiğini yapım aşamasına gelmişti. Komitenin kararıyla eski tren istasyonu binası müzeye dönüştürülecek ve o mekânda uygun olan bir yere duvar seramiği projesini uygulamam uygun görülmüştü. Bu mekân çok özel ve değerliydi, yıllardır etkinlik kapsamında üretilen ve uluslararası sanatçılara ait eserler, beraberinde bir ulusun kültürel birikimlerinden oluşan birçok eser burada yer alacaktı. Burası bir müze idi ve orada nelerin yer aldığı, alacağı belli idi... Süzülenler, iz bırakanlar, sesi olanlar, ses verenler... Orası değerli idi... Böyle değerlerin yer aldığı bir mekâna iz bırakmak, burada bir değer sahibi olmak benim için son derece önemliydi. Büyük bir onur kaynağı idi. Yaşanmışlıklarla oluşmuş, benim çok uzak olduğum bir kültürün o an kayıt altına alınan belleğinde yer almak, yoğrulduğum kültürüm ve birikimlerimin verdiği cesaretle imza atmak, bunları yapmak için gücüm ve öz güvenim tamdı. Duvar seramiğinin uygulanacağı alan olarak 20 x 2 metre ölçüsünde olan müze giriş kapısının üstündeki alınlığın uygun olduğuna karar verdik. Gittim geldim, hesap yaptım, ölçtüm biçtim... Sabah baktım, öğlen baktım, akşam baktım... Işığın şiddetinin hesabını yaptım... En uzağa gittim, en yakına geldim... Neler yapılabilirdi, burası nasıl bir yerdi, ne tür kimlik taşıyordu. Tüm bunları değerlendirdim. Burası müze olacak. Seramik müzesi olacak ve birçok değeri barındıracak, kültür ve coğrafyasıyla yoğrulan insanların değerlerini saklayacağı bir yer olacaktı. Böyle bir yere iz bırakmak benim için çok önemliydi. İlk izlenimlerimi kafamda oluşturup, kâğıda aktarmaya başladım. İlk karalamalar ilk hisler, ilk rüzgârlardı. Kara kalem oldu ilk

olanlar... Kafamda oluşturduğum ilk karalamaları elimle alarak doğruca proje alanına gittim. Uzaktan perspektifin olağanüstü gücünü kullanarak, kâğıdı iki elime alıp, arkada uygulama alanının sınırları içine yaklaştırdım ve oraya yaklaştırdım. Ve beğendim! Çizim ellerimin arasında ileriye doğru uzattım geride müze girişinin üst alınlığının görüntüsünün içine yerleştirdim ve gördüğüm, algıladığım alandaki resme giren farklı dinamiklerle ilişkisini kurup tasarıma karar verdim. Tasarım hazır artık. Bu eserin, öncelikle bu yapıya uygulanacak olması nedeniyle yapı kimliği değerlerinin ön planda tutulduğu bir kompozisyona sahip olması gerekiyordu ve de öyle tasarladım... Burası bir seramik müzesi olacaktı ve adını taşıdığı Macsabal kabını simgeleyecekti. Kullanılacak renklerle de bölgenin kuruluş felsefesinin üç ana teması olan... Toprak, su, çevre temsil edilecekti. Böylelikle biçimde önce; Macsabal vurgusunu öne çıkarmalıydim... Ve de öyle yaptım. Macsabal ve müze kavramlarını betimleyen "M" harfi ortada, her iki yanda şehri ve dokusunu simgeleyen geometrik bölümler yanda, her iki uca doğru uzanan yay biçimli bölümler ikisi bir arada değerlendirildiğinde büyük bir çanağın uç noktalarını simgeliyordu. En dıştan başlayarak, her iki yuvarlak biçim, hemen yanındaki dikey geometrik biçimler ve merkezin yatay geometrik biçimdeki alanlar hiyerarşik yaşam alanlarını belirliyordu. Ama vazgeçilmez olanı, her bir geometrik bölüm üstünde yer alan çanak biçimleri ateşte pişen Macsabal'ları temsil ediyor olmasıydı. Biçimin belirlenmesinden sonra tasarım üzerinde yer alacak renklerle de bölge kuruluş felsefesinin dayanağı olan toprak, su, çevre üçlüsü de renklerle kompozisyonu tamamlıyordu. Çalışmanın ana rengi kahverengi; toprağı, mavi renk; suyu, yeşil renk; çevreyi temsil ediyordu... Başka şeyde olamazdı zaten... Yeşil sizi kucaklıyor... Masmavi sular, verimli toprakları suluyordu...

Proje Uygulama ve Montaj Süreci

Çalışma mekânı olarak, müzeden yaklaşık 200 metre mesafede bulunan ve kültür merkezi içinde yer alan atölyenin dış mekânını seçtik ve buranın giriş kapısı önünde bulunan avluya 7,5 x 1,5 metre ölçüsünde iki adet masa kurguladık. Üzerlerini, önce; kalın naylon, sonra kalın kâğıt ve benzeri bir malzeme ile kapladık. Kurguladığımız masaların yüzeyini tamamen kaplayacak şekilde 3 cm kalınlığında çamurumuzu açtık, yüzey düzeltmelerini yaptık ve nemin eşit dağılımını sağlayabilmek için dinlenmeye bıraktık. Bir gün sonra, ölçeklendirdiğim tasarımı yüzeye aktarmaya başladık. Gün ortasına doğru kil yüzeye aktarım bitti. Tasarım 7 geometrik alan ve uzantılarından oluşuyordu. Bu alanlar merkez ve sağ-solda yer alan üçer geometrik alandan oluşuyordu. Her birinde yükselti oluşturacak yerlere kil ilavesi yaparak yükseklikler oluşturduk. Rötüşlerini yaptık. Alanlar

içindeki alçak yüzeyleri belirledik, kazıma işlemlerini tamamladık, iç kısımlarında istediğimiz potalı alanlar için ahşap baskı elemanlarını hazırladık ve onlarla kil yüzeyine bastırarak renkli camlar kullanacağımız alanları hazırladık, bezeme işlemlerini bitirdik. Bütünün şekillendirmesi ve rötuşundan sonra biraz sertleşmesi için beklemeye geçtik.

Görüntü 1: Panonun kesim aşaması

Sertleşen panoyu kompozisyon dengesini bozmayacak şekilde, bıçakla ortalama 15x15 cm ya da 20x20 cm ölçülerinde parçalara ayırdık. Panomuz 162 parça olmuştu. Yüksek seyreden hava sıcaklıkları nedeniyle kuruma çok çabuk oluyordu ve ertesi gün parçaların her birinin alt kazıma ve numaralandırma işlemini tamamlayarak kurutmaya aldık. Bir müddet bekledikten sonra kuruyan pano parçalarını gaz yakıtlı fırına yerleştirdik ve 800 derecede bisküvi pişirimini yaptık. Bisküvi pişirimi sonrasında daldırma yöntemiyle parçaları önceden denemeleri yapılan sır içine daldırarak sırlamalarını yaptık. Panoyu tekrar bir araya getirdik. Her bir bölüm içinde yer alan potalı boşluklar içine de mavi ve yeşil cam kırıklarını doldurduk ve fırına yükledik ve 1230 derecede sır pişirimini gerçekleştirdik. Fırınlama sonrası iyi sonuç almıştık. Tasarlanan şekilde toprağı – suyu –doğayı temsil eden renkler tam istenen sonucu vermişti. Mavi camlar tertemiz suyu, yeşil camlar yemyeşil doğayı, kahverengi gövde rengi, korunan – kirletilmemiş toprağın rengini yansıtıyordu.

Görüntü 2: Fırınlama sonrası Panonun serme işlemi

Fırın inşasında yaşadığımız birlikteliğin getirdiği başarı, bizim hikâyemizi yazmıştı zaten! Anamlı ve amaçlı buluşma, akıl dolu hesap ve mutlu son... Bu birikimle yanımda getirdiğim en değerlilerimle yola çıkmış ve iyi olacağına inandığım bir sonla bitecekti... Bitti de... Keyifle ve bilinçli birliktelikle, benden birçok şeyin yer aldığı, cesaretimin, bakış açımın, dile dökmek istediklerimin, mesajımın izleriydi onlar... Ve çalışma böyle sonuçlanmıştı...Elbette benden birçok şey barındırıyordu. Tarzım vardı. Hayatı okuma biçimim bana özgüydü. Beni temsil ediyordu. Zaten öyle de olması gerekiyordu. Tamamen benim inisiyatifimde olan bir durumdu. Ama unutulmaması gereken bir şey daha vardı. Havasını, güneşini, doğasını ve en önemlisi de insanıyla yaşadığım her anı beni etkilemiş olan Kore kültürü ve izleri çalışmaya yansımıştı.

Görüntü 3: Panonun montajına başlama

12 Ağustos 2013 pano montajı için hazırlıklara başladık. Montaj granit bir yüzeye yapılacaktı ve ben böyle bir deneyimi daha önce yaşamamıştım. Çimento ve türevleri ile sıva üstüne ya da tuğla üstüne montaj dışında dış mekân için sınırlı deneyimlerim vardı. Nasıl başlarız? Nereden başlarız? diye, değerlendirmelerimizi yaptık. Önce panoyu müzenin içine serdik ve şablonunu çıkardık. Şablonu duvara tutturduk. Kurduğumuz iskelenin üstüne çıktık ve şablona göre orta parçadan başlayarak yerleştirmeye başladık. Granit yüzeye yapıştırma işini epoksi ile hallettik. Yaklaşık 12 metre uzunluk ve 1,5 metre yüksekliğindeki 162 parçalık çalışma titiz bir çalışma sonrasında sorunsuz bir şekilde monte edildi. Bu deneyim hem bizler hem de Koreliler için ilginç bir anı olarak hafızalarımıza kazındı.

Görüntü 6: Wanju Macsabal Seramik Müzesi Duvar Seramiği

Görüntü 7: Açılış Töreni

Bu çalışma benim için KKTC Yakın Doğu Üniversitesi merkez kütüphane duvarına yaptığım “Özgürlük” isimli çalışmamdan sonra ikinci yurtdışı deneyimim olmuştu. Macsabal Müzesi ve panonun açılışı, seramik sempozyumu sergisinin açılışı Kore geleneklerine göre oluşturulan muhteşem bir açılış töreni ile yapıldı. Müze girişinin olduğu binanın tamamı beyaz bir örtü ile kaplanmıştı. Yaklaşık 15 metre uzunluğunda altı şeritten oluşan ipler ben ve şehir üst düzey yöneticilerinden oluşan 6 kişi tarafından bir anons sonrası açılmıştı. İzleyen halkın büyük alkışlarıyla önce pano ortaya çıkmış, büyük alkış almış ve sonrasında müze açılmıştı. Çok keyif aldım, büyük gurur duydum.

Kendi coğrafyasında, korunan kültür değerlerinin bozulmasına izin vermeyen, bir önceki kuşağın himayesinde yetişen her çocuk kendi hikâyesinin üzerine coğrafyasından yeni şeyler katar. Hikâyenin şiddeti, etkisi; coğrafyasıyla ilgilidir. Biz Kore’de, Koreli çocuğun hikâyesine, coğrafyasına bizden izler taşıyan bir değer bıraktık geldik. Mutluyum...

Kaynakça

Ana Britannica Ansiklopedisi. cilt.44, s.570-571, İstanbul, 1987

Arcasoy, Ateş, *Seramik teknolojisi*. Marmara Üniversitesi, 1988.

Artun, Ali, & Bora, T. (Eds.). *Tarih sahneleri-sanat müzeleri*. İletişim Yayınları, 2002.

Artun, Ali. *Çağdaş Sanat ve Kültüralizm Kimlik ve Estetik*. İletişim Yayınları, İstanbul, 2013

Artun, Ali. The museum that cannot be. In *Seminar paper, “Exposer l’art contemporain du monde arabe et de Turquie, ici et là bas” organized by IISMM-École des Hautes Études en Sciences Sociales in Paris* (Vol. 14), 2002

Artun, Ali. *Sanat Müzeleri 1 Müze ve Modernlik*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2006.

Baraz, Yahşi. “Sanat Müzeleri” İstanbul:Baraz Yayınları, 2010.

Eczacıbaşı, N. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, 1997.

Kurumu, T. D. *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu, 1983.

Lorento, J.P. “Çağdaş Sanat Müzeleri”(Çev: Şeyda Öztürk) İstanbul: Koç yayınları, 2016.

Peker, A. E. *Kentin Markalaşma Sürecinde Çağdaş Sanat Müzelerinin Rolü: Kent Markalaşması ve Küresel Landmark* (Doctoral dissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü), 2006.

Sentance, B. *Ceramics: a world guide to traditional techniques*. Thames & Hudson, 2004.